

88-049 **Verdelen, beheersen en spreiden**
Plan voor het Kunstbeleid
1988-1992

5528

Rondetafelgesprek
5 november 1987

Cahier

2

Stichting NOGC

Boekmanstichting - Bibliotheek

Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
telefoon: 24 37 36 / 24 37 37 / 24 37 38 / 24 37 39

De uitleentermijn bedraagt een maand. Mits tijdig
aangevraagd is verlenging met een maand moge-
lijk, tenzij de publikatie inmiddels is besproken.

De uitleentermijn is verstreken op:

14 DEC. 1988

17 JUNI 1989

**Verslag
van het Rondetafelgesprek
5 november 1987**

88-049

8528

**Verdelen, beheersen en spreiden
Het Plan voor het Kunstbeleid
1988-1992**

351.854:7/8

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415 · 1017 BP Amsterdam
Tel.: 243736/243737/243738/243739

Stichting NOGC

Rondetafelgesprek 5 november 1987

Plan voor het Kunstbeleid 1988 - 1992

Ten geleide

Al snel na het verschijnen van het Plan voor het Kunstbeleid 1988-1992 werd duidelijk dat het vooral de "regio" was -dus niet de randstad- die zou moeten lijden onder hetgeen in het plan wordt voorgesteld. Zelfs de landelijke pers dook er op en benadrukte zowel in kommentaar als in berichtgeving deze tenachterstelling. Het was dan ook overduidelijk: Niet alleen de verdeling van centen of procenten per sektor, niet alleen de optelsom daarvan, maar vooral de ongelijke verdeling van kansen op het instandhouden, dan wel opbouwen van een cultureel klimaat leidde tot een algemeen protest; algemeen maar tamelijk diffuus. Dat laatste leek ons een goede reden om, zoals wij dit voorjaar deden rond het verdwijnen van de BKR, heel snel een rondetafelkonferentie te organiseren om de belangen van de regio op de verschillende deelterreinen van de kunsten, maar vooral op het gebied van de podiumkunsten te bundelen. Wij hopen dat dit verslag een rol kan spelen bij de meningsvorming van de Tweede Kamer. Of het plan als geheel van tafel moet, laten wij graag aan het oordeel van de Kamer over.

Drs. Ton Entius
Direkteur NOGC

Plan voor het Kunstbeleid 1988 - 1992

Verslag van het Rondetafel- gesprek

dhr. Entius, directeur van het NOGC, heet namens de organisatie de aanwezigen welkom. Hij stelt de voorzitter van het gesprek, gedeputeerde J. Hoekstra, aan het gezelschap voor.

dhr. Hoekstra: Bij een aantal aanwezigen bestaat ongetwijfeld het verlangen om het Kunstenplan in zijn geheel in de prullenmand te gooien. Dit lijkt me echter niet zo'n goed uitgangspunt voor deze discussie. We zullen het vandaag hebben over de gevolgen van het Plan voor het Kunstbeleid voor de regio. We zullen het echter niet alleen daarover hebben, het plan is immers niet bedoeld als "oorlogsverklaring" van de randstad aan de regio. Ook in de randstad is een aantal maatregelen minder goed ontvangen. De oplossing die aangedragen is om het budget uit te breiden is ongetwijfeld een aantrekkelijke, maar geen reële. Er is een aantal stellingen geformuleerd door de organisatie. Deze zijn bedoeld als "kapstok", niet als "keurslijf". Het voorstel is om, dit in het achterhoofd houdend, de stellingen langs te lopen omwille van de structuur van het gesprek. Laten we beginnen met de eerste stelling.

● *Sociale en Geografische Spreiding*
Het marktprincipe van vraag-en-aanbod Krijgt steeds meer invloed op de kunst in het algemeen en op de podiumkunsten in het bijzonder. Een gevolg ervan is dat in de randstad de sociale spreiding daaronder te lijden heeft. De grote vraag van het kapitaalcrachtige publiek maakt een bezoek aan een voorstelling voor de anderen een onbetaalbare zaak. In de regio werkt dit in zekere zin omgekeerd; hier kan een geringere vraag leiden tot een lagere toegangsprijs en op die manier tot een betere sociale spreiding. Dit laatste pleit voor het in stand houden van de voorzieningen in de regio

dhr. Boswinkel: In deze eerste stelling komt het probleem van de sociale en geografische spreiding aan de orde. Vanwege het belang van dit probleem wil ik daarvoor mijn waardering uitspreken. Terecht komt in deze stelling het probleem van de steeds geringere bereikbaarheid van de kunsten voor brede lagen van de bevolking aan de orde. Daaronder signaleer ik echter een andere kwestie. Het perspectief van het kunstenplan is zodanig, dat het eerste probleem zich vanzelf op zal lossen. Ik bedoel hiermee dat over een aantal jaren noch in de randstad, noch in de regio, een publiek te vinden zal zijn wat überhaupt het kunstenaanbod genieten wil. Er zal dan slechts een zeer kleine, elitaire groep over zijn, zowel in de randstad als in de regio, die enige waardering op kan brengen voor die kunsten. Ik pleit er dan ook met grote nadruk voor dat wij in onze discussie meenemen het feit dat het terrein van de kunstzinnige vorming, zowel binnen- als buitenschools in het kunstenplan in grote mate verwaarloosd wordt. In het onderwijs is de eerste zaak die aangetast wordt in een tijd van bezuiniging, de kunstzinnige vorming. Tot nu toe is daar vanuit de kunstwereld nauwelijks tegen geprotesteerd. Ondanks een ekstraatje voor het LOKV (landelijk ondersteuningsinstituut kunstzinnige vorming) neemt de minister van WVC geen enkele verantwoordelijkheid voor de kunstzinnige vorming, ook niet voor

de buitenschoolse. De kunstzinnige vorming wordt steeds meer een zaak voor de lagere overheden. Deze zijn tot nu toe onvoldoende in staat gebleken de steken die het rijk laat vallen op te vangen. Het belang van de kunstzinnige vorming mag niet onderschat worden. Naast de vragen die in de eerste stelling aan de orde komen moet ook dit punt voldoende in het oog worden gehouden.

dhr. Smithuysen: Ik wil wat dieper ingaan op de teneur van het kunstenplan. Zonder dhr. Boswinkel tegen te willen spreken, moet toch gezegd worden dat er momenteel een vrij grote belangstelling voor de kunsten bestaat, die zelfs groeiende is. Het is soms zelfs zo dat de vraag het aanbod overtreft; dit zal waarschijnlijk gevolgen gaan hebben voor de prijsstelling, b.v. bij Opera. Ik lees in het kunstenplan vooral een geleidelijke verschuiving kwa orientatie van de producent naar de Konsument. Hiervoor zijn al eerder aanwijzingen geweest, b.v. in de beeldende kunsten-ektor, het vervangen van de BKR door onder andere ook een regeling ten behoeve van kopers van kunst. Andere voorbeelden zijn: de oprichting van een bureau voor leesbevordering, het onttrekken van geld aan het produktiefonds voor de film ten behoeve van festivals. Dit zijn allemaal tekenen die wijzen op een langzaam verschuivend beleid, een steeds meer konsument-gericht beleid. Wanneer je tegen het huidige beleid in wilt gaan moet je dit gegeven onderkennen. In deze kontekst is het ook interessant om te zien dat de Raad voor de Kunst steeds meer een positie van verlengde van de overheid inneemt en steeds minder zich richt op het veld van kunstenaars. Door deze opstelling ondersteunt de Raad in zekere zin dat konsumenten-beleid van de overheid. Een voorbeeld voor het konsument-gerichte beleid vinden we ook in de maatregelen t.a.v. de regionale orkesten die zouden moeten worden gemodelleerd naar het aantal inwoners van de regio. Ook hier wordt dus gekeken naar het konsumenten-draagvlak voor een instelling. Die rationalisatie van het kunstbeleid is tot nu toe het duidelijkst tot uiting gekomen in het plan voor het kunstbeleid en ook in de voorafgaande brief over het kunstbeleid. Dit in het achterhoofd houdend wordt duidelijk hoe moeilijk het zal worden om vanuit het veld één protest te laten horen. Het is erg jammer dat naar aanleiding van het plan ieder voor zich aan het protesteren is geslagen en dat er niet één gezamenlijk geluid te horen is. Dat zou wellicht meer effekt sorteren dan nu het geval is.

dhr. Entius: Ik ben het niet eens met dhr. Smithuysen wat betreft de podiumkunsten. De voorbeelden die hij noemt wijzen inderdaad op een meer konsument-gerichte benadering door de overheid, maar dit geldt voor de podiumkunsten niet. De overheid heeft in principe drie doelstellingen met haar beleid, namelijk het zorgen voor het produceren van kunst, het spreiden van kunst en het laten participeren in kunst door de bevolking. Dat laatste is dan het konsumentenbeleid. Wat betreft de letteren is er misschien inderdaad sprake van een konsument-gericht beleid, maar dit geldt niet voor andere sektoren. In de beeldende kunst richt de overheid zich vooral op de produktie van kunst. Bij de podiumkunsten idem; daar vindt wel degelijk een "verelitarisering" plaats. In de randstad is het misschien zo dat de vraag het aanbod overtreft, maar

dat is een specifieke situatie voor die randstad. De overheid geeft de derde doelstelling zeker geen prioriteit. De nadruk ligt op de productiekant en dan nog in Amsterdam.

In de stellingen hebben we ons vooral op de podiumkunsten gericht, omdat we het idee hebben dat juist in die sektor de regio gaat lijden onder het beleid.

dhr Hoekstra nodigt de aanwezigen uit om op deze beide opvattingen te reageren.

mw. Zuidema: Vanuit de regio, Flevoland in mijn geval, kan ik bevestigen dat het heel moeilijk is om kwalitatief erg goede voorstellingen te krijgen in die regio. Dat betekent dat vanwege de kleinere belangstelling en de prijs van het gezelschap, de toegangsprijzen voor het publiek hoger moeten worden. Dit leidt weer tot een geringere publieke belangstelling, waardoor gezelschappen steeds minder vaak naar ons toe willen komen.

mw. Stavenuiter: Ik wil hier opmerken dat teaters zelf meestal weinig budget hebben. Het publiek kan vaak bepaalde voorstellingen niet zien, omdat de teaters die niet kunnen of willen programmeren. Daarnaast wil ik ook pleiten voor het beter afstemmen van het provinciale beleid onderling. Dit zou de spreiding van kunst in die provincie zeker ten goede komen. Tot slot wil ik opmerken dat ik het niet eens ben met wat dhr. Smithuysen zei over de Raad voor de Kunst. De Raad is zeker niet het verlengde van het ministerie en ze is het ook niet eens met het plan zoals het er nu ligt.

dhr. Hoekstra: Er is te weinig geld in de provincies om goede voorstellingen te kunnen betalen, daarnaast is het beleid niet goed op elkaar afgestemd. Een reactie hierop?

dhr. Smithuysen: Een reactie op de opmerking over de Raad voor de Kunst. De Raad kiest voor de opstelling van het ministerie dat er niet meer geld is voor de kunsten. Het alternatief dat er dan maar met geld geschoven moet worden accepteert de Raad daarmee. De Raad kiest daarmee niet de kant van de kunst, maar die van het ministerie.

dhr. de Bres: In Zeeland heb ik dezelfde ervaring als die van mevrouw Zuidema in Flevoland. Daarnaast denk ik dat het afstemmen van het beleid van de provincies een niet te realiseren zaak is.

dhr. Hoekstra tekent aan dat ook om praktische redenen die afstemming erg gewenst is. Een voorbeeld waar die afstemming nodig is, is bijvoorbeeld de situatie rond de orkesten in het noorden des lands.

dhr. Smink merkt op dat in die specifieke situatie de gewenste afstemming er is.

mw. Schalijs: Het begrip spreiding wordt momenteel op een erg hypokriete manier gebruikt. Aan sociale en geografische spreiding wordt alleen met de mond iets gedaan. De "nieuwe zakelijkheid" heeft nu ook zijn intrede gedaan in het kunstbeleid. De structuur die na de oorlog is opgebouwd

in bijvoorbeeld de muziek (dat zijn orkesten, maar ook muziek scholen) wordt uitgehouden. Geloven we nog in het ideaal van spreiding of is dit een volstrekt loze term geworden?

dhr. Sytsma: Spreiding, zakelijkheid en kwaliteit hoeven niet met elkaar in strijd te zijn. Soms wordt spreiding wel eens overdreven, in de orkestensektor is dat in het verleden wel het geval geweest. Daar mag best een keer kritisch naar gekeken worden, maar je moet dan niet op de huidige drastische manier in de regio in gaan grijpen. Vroeger was er in Groningen een volledig symfonieorkest dat vrij veel publiek trok. Nu is er een afgeslankt orkest dat minder publiek trekt. De kwaliteit is achteruit gegaan. Dat leidt weer tot een kritisch oordeel van de minister over het orkest en tot verdere maatregelen. De vraag in de randstad is inderdaad groter, maar dat hangt samen met het feit dat er in de randstad de gelegenheid is een hoge kwaliteit te bieden. Het aanbod genereert de vraag. Als buiten de randstad ook die grotere kwaliteit geboden kan worden, zal daar ook de vraag toenemen. Het is dan niet nodig in ieder dorp te spelen, maar met goede transportfaciliteiten kan veel bereikt worden.

mw. Stavenuter: Dat is het afstemmen van provinciaal beleid waar ik op doelde. Er is een groot verschil in verdeling van subsidies per provincie. Sommige provincies geven het leeuwedeel van hun geld aan teaters, anderen houden gezelschappen in stand. Teaters zijn soms gedwongen te kiezen voor de voorstellingen die veel publiek trekken, omdat zij heel weinig geld hebben. Iedere provincie heeft zo zijn eigen beleid en voor de makers van kunst is dat een vervelende en onduidelijke situatie. Zij weten niet wat voor subsidie ze waar moeten aanvragen. Een eenzijdig beleid van óf teaters in stand houden óf gezelschappen óf werkplaatsen is in een klein land een slechte zaak. Daarom moet er afstemming van beleid komen.

dhr. Hoekstra: Maar in de rapporten van de Kommissie Sutherland en de Kommissie de Boer is juist geprobeerd om daarin enige consistentie aan te brengen. Instandhouding en produktie zijn primair zaken van de rijksoverheid; spreiding van de provinciale overheid en het exploiteren van schouwburgen, concertzalen e.d. zou een zaak voor de gemeenten moeten zijn. Dat is één van de verworvenheden. Produktiesubsidies worden incidenteel gegeven door provincies, maar gezelschappen in stand houden wordt niet meer gedaan door die provincies. Een uitzondering hierop zijn jeugdteatergezelschappen, maar deze vormen een aparte categorie.

mw. Schalijs: Dit heeft ertoe geleid dat in een aantal steden schitterende kultuurpaleizen staan, waar vervolgens niets in gebeurt.

dhr. van Buiten: In aansluiting hierop vraag ik me af of de bestuurlijke eenheid die de voorzitter schetst, wel reëel is. Ik verbaas me steeds opnieuw over de snelheid waarmee ideeën en gedachten waar we vaak jaren over gedacht en gepraat hebben, losgelaten worden. Decentralisatie is iets wat we zo graag wilden, een aantal jaren geleden. De

maatregelen en het beleid van WVC staan niet los van het totale beleid dat dit kabinet voert. Het "consumentisme" voert de boventoon.

dhr. Smithuysen: Decentralisatie bestaat eigenlijk niet meer op het gebied van de podiumkunsten. Decentralisatie is als begrip vervangen door het woord spreiding. In een klein land als Nederland is spreiding een relatief begrip. Cijfers tonen aan dat wél veel mensen van buiten de randstad de voorstellingen in die randstad bezoeken; soms is 40% van de bezoekers van buiten de randstad afkomstig. De scheiding regio randstad is dus niet zo strikt. Bovendien wonen en werken nu eenmaal veel mensen in de randstad. Konsumentenbeleid zou wat betreft de provincies waarschijnlijk weinig zoden aan de dijk zetten.

dhr. Entius: Andere cijfers tonen aan dat er in de randstad per hoofd van de bevolking véél meer geld beschikbaar is dan in de rest van het land. Met name in Amsterdam is dat het geval. Dat betreft geld afkomstig van het rijk.

dhr. Penders: Het is een heilloze weg om verdeling van gelden uitsluitend te baseren op het aantal inwoners. In de randstad wonen veel mensen vergeleken met andere delen van het land. De regio zou dan een erg slechte positie innemen wat betreft subsidies. Ik wil ook hier nog pleiten voor een versterking van de positie van de Kunstzinnige Vorming. In de provincies moet erg hard gewerkt worden om de Kunstzinnige Vorming te behouden op een bepaald niveau.

dhr. Schretzmeijer valt dhr. Penders bij. Hij Komplimenteert de provincie Noord-Holland met haar beleid op het gebied van de Kunstzinnige Vorming, speciaal met betrekking tot de dans.

dhr. Hoekstra: Er is een grote differentiatie wat betreft de provincies. In bepaalde provincies wordt de Kunstzinnige Vorming door de provinciale overheid ondersteund, in andere provincies in het geheel niet. Dat is een kwestie van politieke keuzes. Het rijk heeft in de Kunstzinnige Vorming enorm gesnoeid.

dhr. Smink: In de randstad wonen helemaal niet de meeste mensen. Ik ben het niet eens met het idee dat er een Konsument-gerichte politiek gevoerd zou worden. Ik zie er een andere tendens in. Kunst moet flexibel zijn. Een belangrijk punt is echter dat er verschillende vormen van kunst bestaan: de kunsten die zich rechtstreeks tot het publiek kunnen richten en de kunsten die daarvoor een intermediair nodig hebben, b.v. een orkest of een toneelgezelschap. De herscheppende kunstenaar (musici etc) is een professional. Bij het uitstippelen van een kunstbeleid moet je ook aandacht schenken aan dat aspect van vakmanschap. Er is nu een tendens naar een steeds flexibeler beleid, dat gaat ten koste van dit soort vakmanschap. Gelden komen steeds vaker ten goede aan incidentele activiteiten en steeds minder aan structurele zaken. De invloed van politieke opvattingen op de besteding van deze gelden wordt steeds groter; er is sprake van een zekere willekeur. De grotere "speelruimte" die er door dit beleid ontstaat komt voornamelijk ten goede aan de

randstad. De regio heeft te weinig macht en te weinig invloed om hiervan mee te profiteren.

dhr. Schepel: Een opmerking over de verdeling van gelden. De schijf uit het kunstenplan met een verdeling van gelden naar steden en regio is onzin. Er is één categorie voor "regio en algemeen" gemaakt. Als je de algemene gelden eruit haalt, zie je waarschijnlijk een heel klein restje wat puur voor de regio bedoeld is. Het algemene deel komt misschien voor een deel ten goede aan het hele land, maar zeer waarschijnlijk voornamelijk aan de randstad. De verhouding regio randstad is geen zaak die "wel meevalt", integendeel, het wordt erger.

dhr. Hoekstra: Het draagkrachtbeginsel is tot nu toe niet erg aan de orde geweest. Er zijn gezelschappen die veel publiek trekken; zouden die dan niet de toeschouwers meer kunnen laten betalen? Je zou ook kunnen denken aan het gratis openstellen van b.v. musea, maar ook voorstellingen, één dag per week.

dhr. ter Horst: Het denken over geld neemt een veel te grote plaats in in Nederland. Het beleid van de minister in de regio is gemakkelijk uit te voeren. Een oorzaak hiervoor is het ontbreken van continuïteit in de podiumkunsten. Er is geen traditie, het ene jaar gebeurt er dit, het andere dat. Bezuinigen wordt dan wel heel makkelijk. De spreiding van taken als productie, distributie e.d. is op papier goed geregeld, maar houden de verschillende overheden zich eraan? Worden gezelschappen inderdaad gedwongen zich ook in de regio te laten zien? Er zijn geen strakke regels hiervoor. Dit werkt het incidentele karakter van producties in de regio in de hand.

mw. Jongmans: Spreidingswensen moeten meer gesteld worden. Ook moet gekeken worden naar de hoogte van de uitkoopssommen, orkesten en balletten moeten wel betaalbaar blijven voor de gemeenten.

dhr. Smink: Als compensatie voor de kortingen op regionale orkesten stelt de minister voor om dan meer voorstellingen door de randstedelijke orkesten in de regio te laten geven. In dit soort oplossingen wordt helemaal geen rekening gehouden met de artistieke opbouw van een jaarprogramma, noch van de plaatselijke orkesten, noch van de schouwburgen en concertzalen. Er wordt verondersteld dat deze programmering zich makkelijk zal aanpassen aan wat een randstedelijk orkest gaat doen in de regio.

dhr. Hoekstra: We zijn ongemerkt op het terrein van de muziek en dans terecht gekomen.

● *Muziek en Dans*

Het in stand houden van operettegezelschappen en folkloristische dans- en muziekgezelschappen is, gezien de geringere kwaliteit en kunstzinnige waarde ervan, op te vatten als een "zoethoudertje" voor de "minder intellectuele" publieksgroepen. Dat is een slecht uitgangspunt voor kunstbeleid. Daarom is een vermindering of stopzetting van subsidie op deze terreinen op zichzelf niet verkeerd. (Wellicht kunnen "gaten" opgevuld worden door sponsoring). Wanneer de overheid hiervoor kiest, dient zij daarvoor openlijk uit te komen en niet door een verschuiving van categorieën deze genres via een achterdeurtje afvoeren.

dhr. Heeroma: Folkloristische dans heeft de religie vervangen als opium voor het volk, gezien de strekking van de tweede stelling. De bezoekers van dit soort voorstellingen worden niet "zoetgehouden", dat is een bijzonder denigrerende opstelling. Wanneer er inderdaad sprake zou zijn van een geringere kwaliteit, dan zou een subsidievermindering mogelijk zijn, hoewel het logischer zou zijn om dan naar andere gezelschappen te gaan kijken. Dit is echter niet het geval. Enige kritische opmerkingen van de Raad voor de Kunst waren puur opbouwend bedoeld. Met de laatste zin van de stelling kan ik het wel eens zijn, maar achterdeurtjes vormen nu eenmaal één van de middelen voor een succesvol politikus.

dhr. Penders: De tendens is dat deze gezelschappen het "te goed" doen. De mensen moeten er maar voor gaan betalen, de belangstelling is er naar. Dit is natuurlijk een onzinnige zaak. Er moet in Nederland minstens een Hoofdstad Operette zijn, minstens een Folkloristisch dansteater, net zo goed als er een Concertgebouworkest moet zijn.

dhr. Hoekstra: EKonomisch gezien heeft dit kunstenplan iets merkwaardigs, er wordt geld gebracht naar de sectoren die het zelf al verdienen. Je zou veronderstellen dat de zwakke sectoren juist ondersteund zouden worden.

dhr. Heeroma: Er is sprake van een zeer onduidelijk beleid. De minister hanteert twee criteria, namelijk het criterium van de artistieke kwaliteit en het publiekscriterium. Op het moment dat een gezelschap weinig publiek trekt wordt het tweede criterium uit de kast gehaald, komt het publiek wel dan wordt er ineens naar de artistieke kwaliteit gekeken.

dhr. Smink: Dit beleid stoelt inderdaad op meerdere gedachten, namelijk die welke je op een moment het beste uitkomt. Wanneer je een erg experimenteel programma brengt heeft dat consequenties voor het aantal mensen dat je trekt. Breng je een heel populair genre dan kun je je publiek verdubbelen. Je moet tussen deze beide criteria manoevreren.

dhr. Penders: Toch heeft b.v. het Residentieorkest aangetoond dat het mogelijk is moderne muziek te brengen en daar wél een publiek mee te trekken. Dat kost moeite en tijd en vergt een bepaalde aanpak, maar het kan dus wel. Je zou dus meer geld voor de orkesten moeten hebben zodat zij wat risikovoller kunnen programmeren?

dhr. Smithuysen: Is het juist dat een moderne programmering het publiek afstoot?

dhr. Smink: Tot op zekere hoogte is dat zo, maar niet alleen in de regio, ook b.v. het Concertgebouworkest heeft hieronder te leiden gehad.

dhr. Smithuysen: Daar heeft men dus een formule gevonden die wel werkt. Het is weliswaar een randstad-voorbeeld, maar het telt wel.

dhr. Westerhoud: Het grote gebrek in de regio is tijd. Je moet het publiek laten wennen aan bepaalde programmering. Het is fout als je steeds dat proces doorkruist, door b.v. demotivering van de uitvoerende mensen. Misschien kost het in de regio wat meer tijd dan in de randstad, geef die dan ook aan de regio.

mw. Zuidema: Het voorbeeld dat dhr. Smithuysen aanhaalt is een heel projekt geweest. Als je zoiets in de regio wil doen, moet je behalve tijd ook geld ter beschikking stellen.

dhr. Hoekstra: Er is nog een kant aan de zaak. Je kunt namelijk wel hele interessante aanbiedingen maken, er moet ook afname zijn. De directeuren van zalen bepalen zelf wat er in die zaal komt. De rol van deze groep is tot nu toe enigszins onderbelicht geweest.

dhr. Westerhoud: Mijn ervaring als "aanbieder" van opera is heel anders. De meeste schouwburgen zijn bereid mee te werken, ook als het aanbod een wat experimenteel karakter heeft.

mw. Stavenuiter: De overheden hebben hier toch ook een taak in?

dhr. Hoekstra: In principe heeft de gemeente niets te zeggen over de programmering van schouwburgen, tenzij het gemeentelijke zalen betreft.

dhr. ter Horst: In de regio hebben schouwburgdirecteuren het niet makkelijk.

dhr. Hoekstra: Als kunst inderdaad als een produkt gezien en behandeld wordt, is de manier waarop dat produkt aan de man gebracht wordt erg slecht.

dhr. Boswinkel: Ik zou toch terug willen naar de stelling. Naar aanleiding van deze stelling is gekonstateerd dat de overheid totaal verschillende criteria hanteert ter beoordeling van de podiumkunsten. Als zaken als Forum, als het Frysk Orkest e.d. verdwenen zijn, heeft het niet meer zoveel zin om te gaan praten over wat de schouwburgdirecteuren nog kunnen doen. Zij kunnen dan namelijk nog maar één ding, hun zaak sluiten. Ik vind de stelling zoals die hier staat volstrekt verwerpelijk, op de laatste zin na. Juist dit soort voorstellingen heeft een duidelijke functie in de kunstzinnige vorming. Voor veel

mensen zijn deze voorstellingen de eerste gang naar de schouwburg. Moet je de stelling niet omkeren? Geld brengen naar die kleine groepen intellectuelen. Je moet gezelschappen die je geld geeft om een nieuwe koers te gaan varen ook de gelegenheid geven die dan ook echt te gaan varen! Stel je geeft het Frysk Orkest geld om een nieuwe programmering te brengen, dan moet je zorgen voor een goede begeleiding en dan moet je ook meer dan een paar jaar afwachten of het ook een succes geworden is. Het kunstbeleid is al een paar jaar bezig instituties te kreëren die vervolgens geen begeleiding krijgen en dan dus ook niet kunnen werken.

dhr. Hoekstra: dhr. Boswinkel pleit voor een omdraaien van stelling 2, ze lijkt me echter wel realiteit weer te geven in de huidige vorm.

mw. Stavenuiter: Wat is "diverterend" eigenlijk?

dhr. Penders: Dit woord is al eerder gebruikt in het bibliotheekwezen, daar betekende het "het rekreatieve element" in het lezen.

mw. Consenheim: Het is heel jammer dat de "truuk" van Brinkman lijkt te lukken. Iedereen lijkt het op één hoop gooien van operette en folkloristische dans in een nieuwe categorie te aksepteren. Deze twee kunstvormen zijn echter zo verschillend dat dat onzin is. Als hun enige overeenkomst zou zijn het feit dat ze "diverterend" zijn, kunnen er waarschijnlijk nog véél meer kunstvormen in die categorie.

dhr. Entius: Een erg storende zaak in dit Kunstenplan is het verschijnen dat door geschuif met categorieën en cijfers een valse voorstelling van zaken ontstaat. Beleidsvoering wordt dan moeilijk gemaakt. Als je probeert te berekenen wat er nu precies aan gelden waarheen gaat, loop je vast op het ontbreken van de oude cijfers. Alleen de veranderingen worden weergegeven, niet de oude situatie naast de nieuwe. Als je kijkt naar de verdeling van de bevolking over Nederland, kun je constateren dat er per hoofd van de bevolking in Amsterdam veel meer terecht komt dan in Rotterdam en Den Haag, laat staan in de regio.

dhr. Smithuysen: Dit soort vergelijkingen zijn geen goede weg om je oppositie te voeren. Amsterdam is een ander geval dan Middelburg, niet alleen wat betreft het aantal inwoners.

dhr. Entius: Je kunt er inderdaad voor pleiten dat je in Amsterdam aan de produktie-zijde meer aandacht geeft. Daar gaat het hier nu niet om. Als de regio wat meer tijd en geld krijgt, kun je ook daar vernieuwing, spreiding e.d. kreëren, dus een invulling geven aan de andere doelstellingen van het kunstbeleid.

dhr. Smithuysen: Ik voel meer voor de redenering van dhr. Westerhoud, die wil iets realiseren en heeft daar iets voor nodig. Als je alleen maar praat over wat er in de randstad is en in de regio niet, kom je niet verder.

mw. Jongmans: Een opmerking nog. In het Landelijk Overleg Podiumkunsten heeft dhr. van Heusden van het ministerie van WVC betere cijfers toegezegd. Tot nu toe heeft hij deze nog niet geleverd.

dhr. Hoekstra: Ongemerkt zijn we op het terrein van stelling 3 gekomen.

● *Muziek*

Muziekvoorzieningen als orkesten moeten gebaseerd zijn op het aantal mensen dat zij moeten bedienen. Het is daarom niet onredelijk dat er in de randstad verschillende orkesten vlak bij elkaar zijn en dat er in de rest van het land slechts enkele zijn.

dhr. Smink: Muziekvoorzieningen moeten gebaseerd worden op het aantal inwoners. Je moet heel erg oppassen met deze redeneringen. Het aantal mensen in de regio dat bediend wordt door een orkest is misschien wel even groot als in de randstad, ze zitten alleen niet in één zaal. Er moet wat meer gereisd worden in de regio, maar dat kan best. Het aantal individuen dat bereikt wordt door deze regionale orkesten is waarschijnlijk groter dan het aantal individuen dat een orkest met een vaste standplaats bereikt. Op deze manier dragen regionale orkesten ook bij aan spreiding. Daarom is het wel onredelijk dat er in de randstad een groter aantal orkesten is dan in de regio. Je zou toch best met één orkest voor Den Haag en Rotterdam samen kunnen werken? Een andere zaak is het feit dat er met twee maten gemeten wordt. Een volwaardig orkest in de randstad moet honderd mensen tellen, in de regio hoeven dat er nog maar vijfenzeventig te zijn voor zo'n volwaardig orkest.

dhr. Hoekstra: Tot nu toe is er niet gekeken naar het aantal mensen wat participeert in die cultuur. Is dat dan niet van belang?

mw. Stavenuiter: Je moet eigenlijk niet deze discussie opsplitsen naar disciplines. Als je maar een paar uur ter beschikking hebt, moet je toch proberen een zo algemeen mogelijke kritiek te formuleren. Je moet je concentreren op de overeenkomsten die er zijn, spreiding, kunstzinnige vorming etc. Je moet publiek werven, informeren. Ik vind dat dat taken voor provincies en rijk kunnen zijn. Gezamenlijke lijnen zouden er moeten zijn.

● *Toneel*

De voorzieningen in de provincie worden afgebroken. Als het al zo is dat er in de huidige Nederlandse toneelcultuur slechts artistiek potentieel is voor drie gezelschappen, dan is daarmee nog niet gezegd dat deze alledrie in de randstad gevestigd zouden moeten zijn. Een budgettair-neutraal alternatief is het volgende: Eén gezelschap in Amsterdam, één in Rotterdam en Den Haag samen en één reizend gezelschap van vergelijkbare grootte, naast de eigen voorzieningen.

dhr. Slegers: In Noord-Brabant is tot nu toe geen grote aktie ondernomen voor behoud van Globe. We moeten een ander uitgangspunt hanteren. Taak van de provincie is spreiding, we willen deze zaken niet per discipline bekijken, maar in zijn totaliteit. Daarom is er in Erabant

nu een commissie bezig te bekijken hoe je een goede voorziening kunt opbouwen. Je moet als provincie inderdaad je hele beleid afstemmen, niet dans tegenover toneel zetten, maar het geheel bekijken.

dhr. Schepel: In de regio oost wordt ook gestreefd naar een voorziening na het verdwijnen van toneelgroep Teater. Het is buitengewoon belangrijk voor de regio te weten dat ze beschikt over structurele voorzieningen die niet gemakkelijk afgebroken kunnen worden. Het publiek in de regio moet eraan kunnen wennen dat een gezelschap met een zekere regelmaat optreedt, dan is het voor een gezelschap ook gemakkelijker iets experimenteels op het programma zetten. Het handhaven van een eigen voorziening is buitengewoon belangrijk.

dhr. Westerhoud: Er wordt nu niet gedacht aan het feit dat een regionaal orkest vier concerten moet geven om hetzelfde aantal mensen te bereiken als een orkest in de randstad in één concert. Er treedt in het huidige beleid een vertekening op van de verslechtering van de voorzieningen, wanneer met het aantal optredens geen rekening wordt gehouden. Ook op een andere manier wordt de regio getroffen. Er ontstaat nu een viertal verschillende categorieën orkesten, nl. begeleidingsorkesten, half-half orkesten, regionale symfonieorkesten en randstedelijke toporkesten. Dat is een slechte categorisering, die onvermijdelijk ook een kwalitatieve categorisering tot gevolg heeft. Dit heeft weer gevolgen voor de opleidingen buiten de randstad. Als orkesten meerdere taken hebben, begeleidend en symfonisch, is dat prima, als ze dat maar allemaal hebben. Je kunt tot op zekere hoogte een vergelijking trekken tussen de podiumkunsten en het voetballen. Het is een stimulans voor de hele sektor wanneer er enkele "topploegen" zijn, ook in de kunst. Je moet echter wel in het oog houden dat je niet genoeg hebt aan alleen die topploegen. Je moet overal aan kunst (of aan sport) kunnen doen wil je het nivo in stand houden. Ik ben bang dat we de regio nu in kwantitatieve zin, maar op den duur ook in kwalitatieve zin gaan benadelen, waardoor de aansluiting verloren gaat. Uiteindelijk wordt Nederland dan een kultuurarm land.

● Opera

Van Vlijmens Keus voor één hoogwaardige "Nationale Opera", met een vaste standplaats, is een goede. Zo iets hoort er te zijn in Nederland. Dit verdient echter aanvullende spreidingsmaatregelen in de vorm van een goede reizende operavoorziening met begeleidingsorkest en wat betreft de Nationale Opera een vast contingent goedkope plaatsen met (bus)reisvoorzieningen voor de regio.

dhr. Hoekstra: Dat is het bekende verhaal van de top van de piramide. De basis die de top in stand moet houden moet maar voor zichzelf zorgen. De voorzieningen van Amsterdam kun je niet overplaatsen naar andere plaatsen, om technische redenen. Toch zijn er b.v. operaproducties die wél kunnen reizen, kijk naar Forum. Ik wil nu overgaan op het onderwerp dans.

● Dans

De plannen op dit terrein zijn om woedend over te worden. Ondanks de adviezen van de Kommissie Reehorst, ondanks de bloei van de dans, wordt deze sektor uitgekleeft. De kans om in de regio iets te zien van grootschalige dans wordt minimaal. De kleinere gezelschappen worden met een fooi afgescheept.

dh. Schretzmeijer: Op een slimme manier is de kunstzinnige vorming bij de dans weggeveegd. Bij Scapino is gezegd dat men goed funktioneerde, dat moet nu dan maar overgenomen worden door plaatselijke dansdocenten e.d. en de lagere overheden moeten dat maar gaan betalen. Die kunnen dat echter niet opbrengen. Het LOKV heeft ook volstrekt onvoldoende middelen. Er valt een gat, de vormingsactiviteit zal verdwijnen. De stelling kan volgens mij zeker gehandhaafd blijven. Zonder uitzondering worden de dansgezelschappen "gepakt". Het Nationale Ballet zit ogenschijnlijk met een "geringe" korting van f 400.000,-- op rozen. Men vergeet echter dat door de koppelsubsidie-verhouding daar nog eens een korting bovenop kan komen van f 600.000,-- van de gemeente Amsterdam. Dan kom je dus op een korting van een miljoen uit. Ook het Nationaal Ballet kan daar niet tegen. Introdans lijkt er op vooruit te gaan, maar het is volstrekt onvoldoende om hun plannen uit te kunnen voeren. Scapino is op een hele vreemde wijze behandeld. De indruk wordt gewekt dat zij erop vooruit zouden gaan, maar er is in feite sprake van een achteruitgang. De gemeente Rotterdam wordt onvoorbereid "opgezadeld" met Scapino, wat hen 1,7 miljoen gulden gaat kosten. Dit heeft gevolgen voor het aantal dansers en de kwaliteit van de artistieke leiding.

mw. Consenheim: Ik lees hier dat de kans om in de regio grootschalige dans te zien minimaal wordt. Maar ook de kansen om kleinschalige dans te zien worden minimaal. De kleine dans krijgt er één miljoen gulden bij, de helft daarvan is voor Introdans, de rest voor niet nader genoemde groepen. Dit is niet genoeg. Veel groepen hebben het tot nu toe vrij goed gedaan, omdat ze een positieverbetering in het vooruitzicht hadden. Dat vooruitzicht is nu weg, dus zullen b.v. vaste technici niet meer in dienst kunnen worden gehouden. De kwaliteit gaat eronder lijden, de spreiding gaat eronder lijden en uiteindelijk kan een groep zelfs besluiten er dan maar mee op te houden. Behalve deze maatregelen wordt ook het Folkloristisch Dansteater misschien opgeheven. Voor begeleiding van balletten wordt een bedrag gereserveerd, maar er wordt alleen gesproken over het Nederlands Dansteater en het Nationaal Ballet. Andere groepen kunnen dus helemaal geen levende muziek meer brengen bij hun voorstellingen.

mw. Stavenuiter: Een algemene opmerking; de Dans was juist één van de aanleidingen om tot een herschikking te komen binnen de kunstensektor. Als het plan Reehorst vraagt om een uitbreiding van de middelen van de Dans met 12,5 miljoen gulden dan is het toch absurd dat in plaats van een uitbreiding van het budget er een inkrimping komt?

mw. Jongmans: De plannen zijn voor de gemeenten over het algemeen erg vaag. Wat er nu precies met Introdans gaat gebeuren is niet duidelijk;

ook aan andere dansgezelschappen is nauwelijks aandacht besteed.

dhr. Schretzmeijer: In aanvulling: De verplaatsing van Scapino naar Rotterdam heeft uiteraard ook slechte gevolgen voor de gezelschappen die daar al waren.

mw. Consenheim: Onze algemene indruk is dat er nu een situatie ontstaat waarbij de gezelschappen onderling moeten gaan vechten om de subsidie. Dat is natuurlijk zeer slecht voor het klimaat. De eigen identiteit en werkwijze van de verschillende gezelschappen maakt dat deze niet uitwisselbaar zijn. Daarom is het noodzakelijk dat de minister duidelijke criteria opstelt en de dansgezelschappen niet maar aan laat rommelen met alle gevolgen van dien.

dhr. Hoekstra: Hoe leeft het fenomeen dans bij de teaterdirecteuren?

dhr. de Bres: Ik behoor niet tot die groep, maar ik kan wel zeggen dat in de regio, in mijn geval in Zeeland, de dans inderdaad in de lift zit. Het is heel belangrijk dat b.v. het folkloristisch dansteater blijft.

mw. Jongmans: Een vraag aan dhr. Slegers: In de werkgroep waarover u sprak, komt daar ook de dans aan bod?

dhr. Slegers: Wij bepleiten dat inderdaad. Er moet binnen het bestel een plaats zijn voor een dansvoorziening in het zuiden.

dhr. Smithuysen: Een algemene opmerking ter aanvulling: Er is over de hele linie een te gering artistiek besef. Er wordt gewerkt op basis van beleidsintenties en niet op basis van artistieke kwaliteiten. Dit is een gevaarlijke situatie, als we bedenken dat de kunstensektor een "gesloten" systeem is. Er is een bepaald bedrag beschikbaar waarbinnen geschoven wordt. De huidige stand van zaken is dat teater er vrij redelijk afkomt, muziek vangt de grote klap op, terwijl dans waar men de grootste verwachtingen voor had, er niets bij krijgt, maar zelfs moet inleveren.

mw. Jongmans: Welke positie nemen de danswerkplaatsen in? Bij WVC zien men deze als een soort tegemoetkoming vanwege het feit dat er te weinig voorzieningen zijn in de regio.

mw. Stavenuiter: Het is belangrijk om te onthouden dat er in Nederland geen danstraditie is. Pas sinds de oorlog is er een voorzieningensysteem ontstaan. Nu is er een aantal grote gezelschappen dat een goed niveau heeft bereikt. Dat moet echter wel zo blijven, daarom is het noodzakelijk om b.v. de werkplaatsen in stand te houden zodat de doorstroming plaats kan vinden. Een bezwaar van het beleid van de minister is dat hij aan de subsidies voor de danswerkplaatsen ook produktie-eisen verbindt. Daardoor wordt het evenwicht verstoord.

dhr. Hoekstra: Misschien heeft ook het feit dat danswerkplaatsen een

minder institutionele plaats innemen en misschien makkelijker weer op te heffen zijn, ermee te maken?

dhr. ter Horst: Vanuit de schouwburgen wil ik reageren op deze zaak. Je ziet een grote kloof tussen het amusement en het toneel. Pas daarna komt opera en dans in beeld. Dat is vreemd, als je de situatie elders bekijkt. Dans moet je "leren kijken". De kans dat je dat kunt leren in de regio wordt steeds geringer.

dhr. Boswinkel: Het proces van verschuiving van gelden naar onbekende of nog niet omschreven doelstellingen. Grote hoeveelheden geld worden op die manier onttrokken aan de waarneming en beïnvloeding van buitenaf. Willekeur wordt in de toekomst een hele makkelijke zaak. De reactie uit Noord-Brabant: het globaal bekijken van het kunstbeleid, dat is precies wat WVC wil, nl. de verschuiving van structurele naar incidentele zaken. In Brabant verdwijnt het budget van Globe. Wat ervoor in de plaats komt wordt dan weer gespreid over de andere podiumkunsten, die op hun beurt ook weer gekort worden. Ik verbaas me over de geringe aktiebereidheid bij b.v. de provinciale overheden en de schouwburgen. Het lijkt alsof iedereen de strekking van het kunstenplan aanvaardt, niemand heeft tot nu toe echt geprotesteerd. Ook de onduidelijkheid met betrekking tot de eisen die er aan produkties gesteld gaan worden draagt bij tot een gevaarlijke beleidswending. Men kan in de provincie nu wel gaan schuiven met geld, er is geen enkele garantie dat men ook in de toekomst plannen kan gaan uitvoeren.

mw. Schalijs: Overijssel heeft wel degelijk het beleid veroordeeld en niet alleen de maatregelen die de provincie betreffen. De hamvragen zijn echter nog steeds de volgende: wat moet er nu met de spreiding gebeuren en hoe moeten we dat vertalen naar deze tijd?

dhr. Smithuysen: Zoals hiervoor als is gekonstateerd is het plan zelf niet konsistent. Er zijn in het huidige beleid twee polen te zien, het publieksbereik en de kwaliteit. In de Danssektor wordt nu voldaan aan deze beide eisen, waarom wordt deze sektor toch gekort?

dhr. Westerhoud: Ook in de opera is er sprake van een dergelijke situatie. We worden gedwongen een groot aantal voorstellingen te geven met een klein orkest, met een geringer budget.

dhr. Smink: Ook hier zien we dus een verschuiving van een geldbedrag naar een nog niet duidelijk ingevulde post.

dhr. Westerhoud: Rekentechnisch klopt het sommetje niet. De kwaliteit moet daaronder lijden. Er worden criteria aangelegd die niet duidelijk zijn.

dhr. Hoekstra: Naast de kijkcijfers die men in Hilversum al jarenlang hanteert komt de Raad voor de Kunst nu óók met dergelijke cijfers? Wordt dat de nieuwe meetlat voor de Kunst?

mw. Stavenuiter protesteert hiertegen. De Raad voor de Kunst bindt zich niet aan Kijkcijfers.

dhr. Hoekstra: Ook de Raad voor de Kunst kan soms gemanipuleerd worden, hoewel ze dat zelf niet wil.

dhr. Westerhoud: In de omroepwereld wordt al jaren gepleit voor rust, geef de omroepen een aantal jaren de tijd hun beleid te ontwikkelen. Analooq hieraan zou ik willen pleiten voor rust voor in opbouw zijnde gezelschappen. Laat men kwaliteit ontwikkelen, een publiek verwerven etc. Wacht met de beoordeling van het resultaat tot de gezelschappen die gelegenheid hebben gehad.

dhr. Heeroma: De tragiek in de orkestenwereld is natuurlijk dat men een aantal jaren geleden bij de rijksoverheid is terecht gekomen in de veronderstelling dat daar hun heil te vinden zou zijn. Nu blijkt dat de rijksoverheid vergelijkingen gaat maken die ze eigenlijk niet kunnen maken, regionale orkesten en hun problemen afzetten tegen landelijke orkesten. Regionale overheden hadden wellicht hun eigen betrokkenheid kunnen demonstreren.

dhr. Hoekstra: Financieel gezien is het onmogelijk voor provinciale overheden een eigen aanbod te kreëren. Ook is het aantal inwoners te gering om een eigen operagezelschap en een toneelgezelschap en de rest te kunnen onderhouden.

dhr. Smink: Misschien had het toch beter omgekeerd kunnen zijn.

dhr. Hoekstra: Op provinciaal nivo kan dit niet geregeld worden.

dhr. Smithuysen: Er was een overaanbod, iedere provincie had zijn eigen orkest. Hadden we die situatie in stand moeten houden?

dhr. Westerhoud: Misschien moeten we een aantal orkesten maken naar genre en die achter elkaar door Nederland sturen. Dan weet je zeker dat je overal dezelfde muziek en kwaliteit hoort.

dhr. Slegers: Er zijn twee diskussies, één over het plan van dhr. Brinkman en een andere over hoe een provinciale overheid met zo'n plan omgaat. Het is niet zo dat men in Noord-Brabant graag wil schuiven met geld. In de werkgroep zit één ambtenaar en het is de bedoeling dat er vanuit het veld zelf ideeën komen over hoe het geld verdeeld moet worden.

dhr. Boswinkel: Ik twijfel niet aan de integriteit van de mensen in Brabant. Ik bedoelde te zeggen dat het feit dat er al in deze termen gedacht wordt aantoont dat men het plan in principe aksepteert. De vaagheid van criteria, de kunstzinnige vorming al deze zaken zijn hier ter sprake geweest. Maar niemand heeft enige notie van wat er in de toekomst gaat gebeuren, niemand weet wanneer hij of zij weer een deel van het geld kwijt raakt. Daarom denk ik dat dit plan voor het kunstbe-

leid in zijn geheel moet worden afgewezen. Nodig de minister maar uit om de zaak opnieuw te bekijken. Dan kan ook de diskussie over de rol van de Raad voor de Kunst gevoerd worden, misschien kan dan ook de diskussie over de sociale gevolgen van het kunstenplan aan bod komen.

dhr. Hoekstra sluit het gesprek af, met de konstatering dat dhr. Boswinkel gelijk heeft met de vaststelling dat het heel moeilijk is te hoop te lopen tegen het plan. Het munt uit in het principe verdeel en heers. Politiek-strategisch is het Plan voor het Kunstbeleid een knap stuk, inhoudelijk is dit plan voor de kunsten een ramp.

Drs. Anne Verver
projektmedewerkster NOGC
Amersfoort, november 1987

De stellingen aan de hand waarvan gediskussieerd werd

1

● Sociale en Geografische Spreiding

Het marktprincipe van vraag-en-aanbod krijgt steeds meer invloed op de kunst in het algemeen en dus ook op de podiumkunsten in het bijzonder. Een gevolg hiervan is dat in de randstad de sociale spreiding daaronder te lijden heeft. De grote vraag van het kapitaalkrachtige publiek, maakt een bezoek aan een voorstelling voor de anderen een onbetaalbare zaak. In de regio werkt dit in zekere zin omgekeerd; hier kan een geringere vraag leiden tot een lagere toegangsprijs en op die manier tot een betere sociale spreiding. Dit laatste pleit voor het in stand houden van de voorzieningen in de regio.

2

● Muziek en Dans

Het in stand houden van operettegezelschappen en folkloristische dans- en muziekgezelschappen is, gezien de geringere kwaliteit en kunstzinnige waarde ervan, op te vatten als een "zoethoudertje" voor de "minder intellectuele" publieksgroepen. Dat is een slecht uitgangspunt voor kunstbeleid, daarom is een vermindering of stopzetting van subsidie op deze terreinen op zichzelf niet verkeerd. (Wellicht kunnen "gaten" opgevuld worden door sponsoring) Wanneer de overheid hiervoor kiest, dient zij daarvoor openlijk uit te komen en niet door een verschuiving van categorieën deze genres via een achterdeurtje afvoeren.

3

● Muziek

Muziekvoorzieningen als orkesten, moeten gebaseerd zijn op het aantal mensen dat zij moeten bedienen. Het is daarom niet onredelijk dat er in de randstad verschillende orkesten vlak bij elkaar zijn en dat er in de rest van het land slechts enkele zijn.

4

● Toneel

De voorzieningen in de provincie worden afgebroken. Als het al zo is dat er in de huidige Nederlandse toneelcultuur slechts artistiek potentieel is voor drie gezelschappen, dan is daarmee nog niet gezegd dat deze alledrie in de randstad gevestigd zouden moeten zijn. Een budgettair-neutraal alternatief is het volgende: Eén gezelschap in Amsterdam, één in Rotterdam en Den Haag samen en één reizend gezelschap van vergelijkbare grootte, naast de eigen voorzieningen.

5

● Opera

Van Vlijmens Keus voor één hoogwaardige "Nationale Opera", met een vaste standplaats, is een goede. Zoiets hoort er te zijn in Nederland. Dit verdient echter aanvullende spreidingsmaatregelen in de vorm van een goede reizende operavoorziening met begeleidingsorkest en wat betreft de Nationale Opera een vast contingent goedkope plaatsen met (bus)reisvoorzieningen voor de regio.

● Dans

De plannen op dit terrein zijn om woedend over te worden. Ondanks de adviezen van de kommissie Reehorst, ondanks de bloei van de dans, wordt deze sektor uitgekleeed. De kans om in de regio iets te zien van groot-schalige dans wordt minimaal. De kleinere gezelschappen worden met een fooi afgescheept.

6

Deelnemers aan het gesprek

voorzitter: dhr. J. Hoekstra, gedeputeerde Culturele Zaken en Financiën voor de provincie Utrecht

dhr. L. van Buiten, directeur van de Culturele Raad Drenthe
mw. A. Zuidema, van de Culturele Raad Flevoland
dhr. W. Penders, directeur van de Culturele Raad Noord-Holland
mw. M. Schalijs, directeur van de Culturele Raad Overijssel
dhr. C. Schepel, directeur van de Gelderse Stichting voor Culturele Zaken
dhr. C. Slegers, directeur van de Raad voor Welzijn, Onderwijs en Cultuur (Noord-Brabant)
dhr. M. Leeftang, directeur van de Provinciale Raad voor Cultuur, Vorming en Onderwijs (Utrecht)
dhr. J. Lamminga, medewerker muziek van de Fryske Kultuerried
dhr. H. Boswinkel, voorzitter van de Kunstenbond FNV
mw. L. Jongmans, beleidsmedewerkster Culturele Zaken VNG
dhr. H.J. Smink, directeur van het Frysk Orkest
dhr. C. Smithuysen, directeur van de Boekmanstichting
dhr. P. Westerhoud, directeur Opera Forum
mw. D. Stavenuiter, medewerker Nederlands Instituut voor de Dans
dhr. A.J. Sytsma, directeur Noordelijk Filharmonisch Orkest
dhr. J. Schretzmeijer, directeur Scapino
dhr. G.A. ter Horst, directeur Schouwburg de Harmonie (Leeuwarden)
mw. W. Consenheim, buro Directie Overleg Dansgezelschappen
dhr. W. Heeroma, vertegenwoordiger Nationaal Folkloristisch Dansteater
dhr. C. Stapel, voorzitter van het NOGC
dhr. F. Bosboom, docent aan het Instituut voor Teaterwetenschappen te Utrecht
dhr. J. de Bres, gemeenteraadslid Tholen

Journalist: dhr. J. Huisman, Volkskrant

Organisatie:

mw. J.W. Verver, projektmedewerker NOGC

dhr. T. Entius, directeur NOGC

Stichting NOGC

NOGC
Hendrik van Viandenstraat 15
3817 AA Amersfoort
Postbus 155
3800 AD Amersfoort

De Stichting Nationaal Overleg voor Gewestelijke Cultuur (NOGC) werd in 1954 opgericht als beraads- en samenwerkingsorgaan van de provinciale culturele raden

Eerdere publikaties, nog verkrijgbaar bij het NOGC:

- De Sociale Positie van de Beeldend Kunstenaar na de BKR
NOGC-cahier nr.1
- Raden naar de volwasseneducatie
Verslag van een studiedag
- De Provinciale Culturele Raad
Verslag van een studiedag

Kolofon

Uitgave: Stichting NOGC
Lay-out: Adri Colpaart
Druk: Drukkerij Printing

POSTBUS 155 3800 AD AMERSFOORT
BREESTRAAT 59-61
TEL 033-19342

NOGC